

Zondag 24 door het jaar A.

+

Beste vrienden in de Heer,

Nee, het is nooit leuk als iemand je terechtwijst. De eerste reactie is om je te verdedigen. U zult dat wel herkennen. Iemand terechtwijzen is ook niet leuk. Ik heb er het land aan. Wie ben ik. En toch, we zijn geroepen om elkaars hoeders en behoeders te zijn op de weg naar het eeuwig leven.

Om iemand terecht te wijzen, aan te spreken, of om het monastiek te zeggen, te kapittelen, moet je die ander wel echt kennen. Iemand de levieten lezen is niet onze evangelische opdracht. De wet maakt ons niet vrij en rechtvaardigt ons evenmin voor God. Wat ons vrij maakt is de waarheid. En waarheid ken je niet door het toepassen van regels of inzichten van anderen. Waarheid ken je door de ontmoeting met de ander in de heilige Geest. Dat proces heet onderscheiding. Daarom is een volwassen en de enige zinnige manier van correctie een vraag: waarom doe je dit, zeg je zus of zo? Corrigeren op gedrag is correct voor kinderen die nog moeten groeien in bewustzijn en verantwoordingszin. Volwassenen spreek je aan door hen te vragen. Immers, in de vraag stel je je aan de ander gelijk. Beter nog, je stelt een daad van nederigheid. Je vraagt immers, en dus nodig je de ander uit om zich naar jou toe te keren, jou in de ogen te kijken en zich voor jou te openen. Als je zoveel van een ander vraagt, kan dat natuurlijk alleen als je nederig bent. Je bewust bent wat je van de ander vraagt.

Een ander terechtwijzen is dus eerst een oefening in nederigheid. Je gaat bij jezelf te rade. Waarom wil ik die ander terechtwijzen? Waarom voel ik me gekwetst, waarom voel ik me verantwoordelijk, waarom ben ik degene die hier moet spreken en optreden? Zonder dat zelfbesef ontgaat je mogelijk je innerlijke motief. Ieder van ons weet van zichzelf wel dat uit boosheid of irritatie spreken nooit veel goeds heeft opgeleverd. Dat een ander iets 'niet goed doet' is niet de zaak waar het omgaat. De zaak is altijd: waarom raakt mij dat, en vervolgens: wie is de ander eigenlijk? Ken ik haar of hem wel. Als je eerlijk bent is het antwoord daarop: nee. We kennen elkaar zo slecht. Zelfs huwelijkspartners voor vele tientallen jaren denken elkaar te kennen, om ooit te ervaren hoeveel je nooit van de ander begrepen hebt. We vullen ons kennen van anderen zo gemakkelijk in met vooronderstellingen die voortkomen uit onze behoefte om een zekere en veilige omgeving te scheppen. Die vooroordelen zitten het kennen van de ander danig in de weg. Als we ons dat niet bewust zijn, is ons terechtwijzen van de ander in feite niets anders dan de ander op onze maat snijden. Jij moet passen in mijn, in ons wereldje.

Jezus heeft zijn omstanders keer op keer verbaasd door deze - zondige- manier van kijken, begrijpen en oordelen te doorbreken. Hoe? Je leest overal in het evangelie dat Hij mensen aankijkt, dat Hij weet wat er in de mens omgaat en ook: dat Hij reageert door een vraag te stellen. Wanneer wij in de Kerk iemand terecht willen wijzen, is Jezus de norm. Kijken wij die ander aan? Zijn we ons bewust van onze vooroordelen (cultureel, theologisch, spiritueel), en ook van de angst die een 'vreemde' ons onbewust altijd inboezemt. Is het Evangelie de werkelijke bewegende kracht van ons ontmoetend kijken, ontvankelijk begrijpen, nederig oordelen? Jezus geeft in het evangelie een manier van doen: hoe om te gaan met een broeder die geen aandacht heeft voor de kleine, die zijn veiligheid in de wet zoekt, de geboden van God ondergeschikt maakt aan zijn eigen redeneringen, zich verzet tegen de onvoorwaardelijkheid van de vergeving als de ander zich laat aanspreken? De context van Jezus' regeling van de omgang met deviant denken en doen in de Kerk is hier van belang.

We willen graag een Kerk zijn waar voor iedereen plaats is. De paus gaat ons in dit verlangen voor. Voor allen, voor allen, voor allen! Dat vraagt van ons dat we echt in en vanuit het Hart van de Heer Jezus leven, in denken, doen en handelen. We kunnen alleen dan iedereen ontvangen als we ons

gedrag niet afstemmen op de wereld, maar andere mensen worden met een nieuw inzicht - zoals de apostel Paulus ons vandaag zegt. Wat betekent dat? Dat we ons bewust zijn van onze angsten, en ons erin oefenen ons niet door die angst te laten bepalen. Hoe? Angst brengt ons ertoe om tegen ons nieuwe inzicht in te handelen, tegen ons geweten. Dat doen we als angst ons laf maakt (we houden onze mond, terwijl we moeten spreken of handelen). Als angst ons agressief maakt: de vreemde en de zondaar boezemen angst in, ze verstoren onze ordening, onze zekerheid, mijn veiligheid - zo iemand mag er niet zijn. Als onze angst ons verlamt: we laten alles uit handen vallen, we hebben geen woord en geen gebaar. Ze leveren ons over aan de ander. Als onze angst ons tot leugen beweegt: wat we zeggen is niet wat we denken, wat we doen is niet wat ze beloven. In de Kerk mag best angst zijn, maar we mogen niet uit angst handelen. Wie uit angst handelt schaadt zijn eigen geweten en voelt daar terecht boosheid over. Die boosheid gaat vervolgens over op datgene of diegene die ons angstig maakt. Onder een laf toegeven zit een verborgen haat. En dat alles wordt door Jezus' omgang met 'de tollenaars en zondaars' heel duidelijk in de Farizeeën en schriftgeleerden. Zo moet het dus niet.

Hoe dan wel? Door ieder die we zien te ontvangen zoals we zelf ontvangen willen worden. Door ons te realiseren dat we allemaal, zonder enige uitzondering, zondaars zijn. We zijn bang voor de Waarheid die God is, en die in Jezus een compromisloos gezicht gekregen heeft. De angst voor de dood, de angst voor het leven, maakt ons angstig voor de waarheid en dus voor God. We sluiten God dan liever op in onze vooroordelen, onze 'heilige wet,' onze 'heilige leer.' Dan vereren we niet langer God, de gever van wet en leer, maar onszelf. "Mensenwet is wat jullie leren."

Daarom is de schuldbelijdenis waarmee we iedere Eucharistie beginnen zo wezenlijk. Het is de grote gelijkmaker. Allemaal, allemaal, allemaal! We zien elkaar aan, om elkaar zo te bevragen dat de stem van ons geweten zijn volle kracht herkrijgt. We zien elkaar aan in het nederig besef dat niemand van ons zonder de ander kan bestaan, niemand van ons zijn eeuwig heil kan verwerven. Dat is Kerk: de omgeving waarin we ons spontaan afwijzen van wat vreemd is, onze vooroordelen, onze redeneringen onder het Kruis brengen om daar in naaktheid onszelf voor God te brengen. Om mensen met een nieuw inzicht te worden: de naaste beminnen als onszelf. Dat is alles. En vraagt alles.